

Metsa ümarlaud

Lähtekohad ja ootused

Metsa ümarlaud täiendab planeeringuteemaliste ümarlaudade ja arutelude rida, mida on korraldanud Rahandusministeeriumi planeeringute osakond ja regionaalhalduse osakond koos ruumiplaneerijate ja valdkondade esindajatega. Oluline eesmärk on seisukohtade kuulamine ja ruumilise planeerimise võimaluste selgitamine nende tasakaalustamiseks. Selle kaudu täienevad teadmised ja tekib alus ühise arusaama kujunemiseks.

Ümarlaudu korraldati tihedalt maakonnaplaneeringute koostamise ajal. Vajadus nende järele on veel suurem täna, mil Eesti 79 kohalikest omavalitsusest 61 koostavad üheaegselt uusi üldplaneeringuid. Üldist ruumilist arengut kavandades puutuvad linnad ja vallad kokku valdkondi korraldavate riigiasutustega ning arutelu ja selgitamist vajavate seisukohtadega. Ümarlaudu on korraldatud muuhulgas maanteeametiga, energiavaldkonna esindajatega, elamumajanduse korraldajatega, muinsuskaitsega jt. Ümarlaudu täiendavad üldplaneeringute töötoad, mis on planeerijate, spetsialistide ja kohalike poliitikute kohtumis- ja aruteluforumiks valdkondade esindajatega.

Metsa ümarlauda korraldajate ootuseks on koostöö ja koostöö paranemine, ühise pildi saamine vastastikustest ootustest, kartustest ja väljakutsetest, ekspertide seisukohtade kuulamine, vabamas vormis suhtlemine ja arutelu. Ümarlaud on oma eesmärgi täitnud, kui päeva lõpuks on tekkinud uusi mõtteid, kuidas metsaga seonduvate teemadega ühises ruumis erinevaid huve arvestades paremini toimetada.

Taust

Elukeskkonda, kultuurmaastikku ja metsa nende olulise koostisosana planeeritakse avalikkust kaasates üldplaneeringute koostamise kaudu. Üldplaneeringu tasakaalustatud ruumilahenduses on ökoloogilised, sotsiaalsed ja kultuurilised aspektid majanduslikega võrdselt arvesse võetud. Metsa kultuurilised väärtused on kohapõhiselt hoitud. Loodud on võimalused metsa rekreatiivseks ja loodushariduslikuks kasutuseks puidu kasutamise kõrval.

„**Maastikukultuur on looduskaitse ja kultuur maastikul,**“ kuulutas Eesti looduskaitse suurmees Jaan Eilart 1976. aastal. Maastik võib olla ühe perekonna, rahvuse, terve kultuuri identiteedi allikas. Maastikud räägivad tulevastele põlvedele, kuidas elasime, oma keskkonda kujundasime ja seda hoida mõistsime. Millest hoolisime, mida heitsime kõrvale, mida soovisime hoida.ⁱ

Hoolimine sõltub ühistest väärtustest. Kiired muutused toovad kaasa väärtuste ümberhindamise. Maastikuga seotud lood ja kohanimed kestavad põlvest põlve, kuid maastikku vormivad uued ajad ja kombid ikka ja jälle ümber ning maakasutus võib muutuda üsna lühikese aja jooksul.

Eestis on küllaga paiku, mille muutumist või muutmist tuleb ära hoida, maastikke, mis on kohalike inimeste jaoks väärtuseks kodutunde loojana ja pakuvad silmailu kaugemalt tulnutele. Maastikuliselt kaunid paigad on kõige magusamad kohad nii elamiseks kui ka puhkealadena. Planeeringute võimuses on kavandada atraktiivseid maastikke ja selleks avalikke kokkuleppeid sõlmida.

Ruumilise planeerimise eesmärgiks on planeeringu kui tervikliku ja tasakaalustatud ruumilahenduse koostamine.ⁱⁱ **Metsakorraldusliku metsamajanduslike tööde planeerimise** eesmärgiks on pikaajaliste metsamajanduslike tegevuste kavandamine metsade majandamiseks.ⁱⁱⁱ

Metsamajanduslike tööde planeerimist nimetatakse ka metsamajandamiskava koostamiseks. See toimub planeeringute koostamisest sõltumatult ja paralleelselt. Üldplaneeringus esile toodud ootused metsale kui elukeskkonna olulisele osale ja selle vastavale majandamisele on vastamisi huvidega väärindada metsa kui puiduressurssi.

Ruumilise planeerimise olemuses on kokkulepete saavutamine koostöö kaudu. Üldiste ruumilise arengu vajaduste selgitamiseks ja koostöö tegemiseks metsade kasutamisest huvitatud isikutega kasutatakse metsamajanduse mõisteid nagu raieliik, raielangi suurus jms. Samas on metsamajandus

kui ärivaldkond muutunud varasemaga võrreldes palju enam puidule kui lõpptoodangule suunatuks, tõhusaks, mehhaniseerituks, lihtsustatuks ja valdkonnaväliste huvide suhtes tundlikuks. Vastavalt on teisenenud ka tehnika, majandamisüksuste suurused, metsamajanduslikud võtted ja terminoloogia.

Metsamajanduse mõistete kasutamine ruumilises planeeringus tingimuste seadmisel ei ole ennast praktikas õigustanud. Mõisted on ajas muutunud ja neist saadakse erinevalt aru. Näiteks on vähenenud metsa majandamisel kasutatavate raieliikide arv ja nende sisu. **Vaid tosina aastaga on täielikult muutunud nii metsa kasutamise eesmärkide kui ka metsakategooriate ja metsa kasutamise viiside loendid, täiesti kadunud on nende määramise võimalus planeeringuga.**

Kaitsemetsa kategooriat ja kasutamise viise asendavana on metsaseaduses säilinud võimalus planeeringuga määrata metsa asula või ehitiste kaitseks õhusaaste, müra, tugeva tuule või lumetuisku eest või tuleohu vähendamiseks või metsatulekahju leviku tõkestamiseks. Piiranguid uuendusraie tegemisel raieliigile ja lageraie tegemisel langi suurusele ja raievanusele võib seada kokkuleppel maaomanikuga.^{iv} Sätte rakendamise võimalused kohaliku omavalitsuse planeeringutes ei ole selged.

Kohaliku omavalitsuse põhiseadusest tulenev roll on otsustada ja korraldada seaduste alusel iseseisvalt kohaliku elu küsimusi, sh esindada oma elanike huve, kaitsta nende kinnisvara väärtust ja seista nende elukeskkonna ohutuse eest. Vajadusel tuleb selleks seada üldisi tingimusi maa kasutamisele ja piiranguid majandustegevusele, muuhulgas ka metsade majandamisele ja raietele.

Täna seovad osapooled metsa teemaga vabalt ning valikuliselt erinevatest sisulistest alustest tulenevaid eesmärgi ja mõisteid. Samuti põimuvad ettekujutustest, huvidest ja soovidest lähtuvad ootused planeeritava sisule ja kaasamisele. **Üksteise väärti mõistmine takistab nii üldplaneeringu kui ka metsamajandusliku metsamajanduskava koostamist.** Kahe sisult erineva planeerimise kombineerimine eksitab ja tekitab katteta ootusi ka kaasamise iseloomu ja ulatuse osas. **Ruumilises planeerimises toimuv kaasamine on ulatuslikum ja siduvam võrreldes teada andmisega metsa majandamistööde planeerimisest või raieteatistest.**

Kokkuvõte

Planeerimisseaduse kohast ruumilist planeerimist ja metsaseaduse alusel toimuvat valdkondlikku metsamajanduslikku planeerimist seob ruum ja koht. Eesmärgid, vahendid ja ootused on aga sisuliselt erinevad. Metsamajanduslik planeerimine ei saa asendada ruumilist planeerimist ega täita ruumilise planeerimise ülesandeid. Nii ka vastupidi. **Ruumilisele planeerimisele peaks järgnema viimasele tuginev metsamajanduslik planeerimine, mis aitab kaasa planeerimislahenduse elluviimisele.**

Planeeringuga tuleb olemasolevaid kogukondlikke ja muid väärtusi säilitades ja erinevaid huvisid tasakaalustades luua eeldused kasutajasõbraliku turvalise ning kestliku elukeskkonna kujunemiseks, samuti esteetilise miljöö arenguks. Eesmärk on, et täna kujundatavaid maastikke hindaksid inimesed väärtuslikuks ka mitmekümne aasta möödudes.^v

Oluline on kogukonna väärtushinnangutele vastava üldplaneeringu lahenduse koostamine, kavandatavale maastikuruumile vastavate metsa väärtuste kirjeldamine ja selle alusel tingimuste seadmine maastikele, mille üheks osaks on mets. Näiteks metsaga puhke- ja virgestusalad, väärtuslikud maastikud ja miljööväärtuslikud alad ning metsad kui rohealad linnalises asustuses.

Andres Levald, 7.mai 2020

ⁱ Eesti Ühines 2018. aastal Euroopa Maastikukonventsiooniga. Maastikukonventsiooni veebilehel on metsa ja metsanduse kui maastiku olulise osa kirjeldus <https://www.envir.ee/et/konventsioon-metsandus> ja ühinemise analüüs http://www.envir.ee/sites/default/files/euroopa_maastikukonventsiooni_analuus.pdf

ⁱⁱ Planeerimisseadus, §§ 1 ja 3 <https://www.riigiteataja.ee/akt/126022015003?leiaKehtiv>

ⁱⁱⁱ Metsaseadus § 11 lg 2 p 2 <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019061?leiaKehtiv>

^{iv} Samas § 23¹

^v Planeerimise põhimõtted <https://planeerimine.ee/juhendid-ja-uuringud/pohimotted/>, Kvaliteetse ruumi aluspõhimõtted https://www.kul.ee/sites/kulminn/files/lisa_3_-_kvaliteetne_ruum_aluspohimotted.pdf